

HOTĂRÎRE
privind interpretarea dispozițiilor art.90 alin.(1) și alin.(2), art.91
și art.135 alin.(1) lit.f) din Constituția Republicii Moldova

nr. 18 din 27.10.2009

Monitorul Oficial nr.160-161/20 din 06.11.2009

* * *

În numele Republicii Moldova,

Curtea Constituțională în componența:

Elena SAFALERU – judecător, președintele ședinței

Alina IANUCENCO – judecător

Victor PUȘCAȘ – judecător-raportor

Petru RAILEAN – judecător

Valeria ȘTERBET – judecător

grefier – Aliona Balaban, cu participarea reprezentantului autorului sesizării, Serghei Sîrbu, călăuzindu-se de art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.4 alin.(1) lit.b) din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.16 alin.(1) din Codul jurisdicției constituționale, a examinat în ședință plenară deschisă dosarul privind interpretarea art.90 alin.(1) și alin.(2), art.91 și art.135 alin.(1) lit.f) din Constituția Republicii Moldova.

Drept temei pentru examinarea dosarului a servit sesizarea fracțiunii parlamentare a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova, depusă la 15 septembrie 2009, în conformitate cu art.24 și art.25 din Legea cu privire la Curtea Constituțională, art.38 și art.39 din Codul jurisdicției constituționale.

Prin decizia Curții Constituționale din 17 septembrie 2009 sesizarea a fost acceptată pentru examinare în fond și înscrisă în ordinea de zi.

În procesul examinării preliminare a sesizării Curtea a solicitat puncte de vedere catedrei de drept constituțional și drept administrativ a USM, Institutului de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Republicii Moldova, Consiliului științific-consultativ de pe lângă Curtea Constituțională.

Examinînd materialele dosarului, audiind informația prezentată de judecătorul-raportor, argumentele reprezentantului autorului sesizării, Curtea Constituțională

A CONSTATAT:

1. La 11 septembrie 2009 Președintele Republicii Moldova a prezentat Parlamentului cererea de demisie. La aceeași dată Parlamentul a luat act de cererea de demisie, a declarat vacantă funcția de Președinte al Republicii Moldova și a adoptat hotărîrea privind asigurarea interimatului acestei funcții de către Președintele Parlamentului.

În sesizarea depusă la Curtea Constituțională fracțiunea parlamentară a Partidului Comuniștilor din Republica Moldova a solicitat interpretarea art.90 alin.(1) și alin.(2), art.91 și art.135 alin.(1) lit.f) din Constituție pentru elucidarea următoarelor aspecte:

1. Este obligatoriu sau consultativ avizul Curții Constituționale privind constatarea circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova în cazul demisiei?

2. Care este consecutivitatea acțiunilor Parlamentului și ale Curții Constituționale în cazul demisiei Președintelui Republicii Moldova și survenirii interimatului funcției de Președinte?

3. Din care moment survine interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova și cine trebuie să exercite atribuțiile șefului statului după declararea vacanței funcției pînă la instituirea interimatului?

4. Președintele interimar trebuie să corespundă cerințelor prevăzute de art.78 alin.(2) din Constituție?

În cuprinsul sesizării fracțiunea și-a expus punctul de vedere asupra prevederilor referitoare la demisia Președintelui Republicii Moldova, apariția vacanței și asigurarea interimatului funcției, raportîndu-le la cazul concret din 11 septembrie 2009.

2. Examinînd problemele abordate în sesizare, Curtea menționează că determinarea sensului exact al dispozițiilor constituționale ține de competența exclusivă a autorității de jurisdicție constituțională, hotărîrea căreia este obligatorie pe întreg teritoriul Republicii Moldova, și are scopul de a soluționa divergențele juridice și politice apărute în legătură cu perceperea și aplicarea normelor Constituției, folosind toate metodele de interpretare legală: gramaticală, logică, istorică, teleologică și sistematică în ansamblu.

Pentru a da o soluție la problemele abordate, Curtea va analiza normele constituționale sesizate în coroborare cu art.77, 80, 81, 86, 87, 88, 89 și 92 din Constituție, precum și cu hotărârile sale anterioare¹.

---

¹ M.O., 1996, nr.4, art.56
M.O., 2000, nr.53, art.19
M.O., 2000, nr.163-165, art.47
M.O., 2009, nr.149, art.17

Potrivit art.90 din Constituție, în caz de demisie a Președintelui Republicii Moldova intervine vacanța funcției. Parlamentul se pronunță asupra cererii de demisie, anunță vacanța funcției și, după cum prevede art.91 din Constituție, asigură interimatul funcției de Președinte.

În interpretarea acestor prevederi, Curtea consideră necesar a elucida sensul unor noțiuni aplicabile institutului Președintelui Republicii Moldova, cum ar fi demisia, vacanța funcției, interimatul funcției ș.a.

Demisia Președintelui Republicii Moldova este o cerere scrisă, depusă în Parlament, prin care Președintele se retrage din funcția deținută. Demisia șefului statului se califică drept circumstanțe voluntare și subiective, apărute din proprie inițiativă.

Referitor la demisie, legislația Republicii Moldova² prevede în unele cazuri că după depunerea cererii de demisie angajatul este obligat să-și îndeplinească obligațiile până la acceptarea demisiei de către angajator sau până la expirarea termenului prevăzut de lege, în alte cazuri termenul încetării relațiilor contractuale de muncă se stabilește prin realizarea unui compromis între angajator și angajat.

---

² M.O., 2003, nr.159-162, art.648
M.O., 2008, nr.230-232, art.840
M.O., 2009, nr.55-56, art.155

Demisia Președintelui Republicii Moldova este un caz special și implică raporturi triunghiulare: Președinte, Parlament și Curtea Constituțională. Aceste raporturi sînt dictate de cîteva circumstanțe.

a) *Prima circumstanță.* Conținutul cererii de demisie. Cererea de demisie trebuie să asigure continuitatea exercitării atribuțiilor. Pentru acest motiv în cerere se indică data încetării exercitării atribuțiilor de Președinte și transmiterea acestora altei persoane oficiale prevăzute de Constituție.

b) *A doua circumstanță.* Cererea de demisie este necesar să fie depusă în astfel de termene, încît Curtea Constituțională să poată pronunța avizul pînă la declararea vacanței funcției. Ar fi inacceptabil ca pînă la alegerea noului Președinte statul să nu fie condus de nici o persoană oficială.

c) *A treia circumstanță.* Asigurarea continuității puterii. Pentru a elucida acest aspect este important a analiza atribuțiile Președintelui. Președintele este șeful statului și exercită un șir de funcții: de reprezentare, de garant al Constituției și de mediere. Atribuțiile Președintelui pot fi divizate în atribuții curente și extraordinare, ultimele ținînd de declararea mobilizării parțiale sau generale, a stării de război etc. Fiind comandantul suprem al forțelor armate, Președintele aplică în activitatea sa cadrul legal al apărării naționale format din Constituția Republicii Moldova, Concepția securității naționale, Doctrina militară a Republicii Moldova și un șir de legi organice. Potrivit Doctrinei militare a Republicii Moldova, scopul principal al politicii militare a Republicii Moldova este asigurarea securității militare a poporului și statului, prevenirea războaielor și conflictelor militare prin mijloace de drept internațional. Activitatea de asigurare a securității militare a poporului este o activitate continuă, care nu admite intermitențe. Astfel, avînd în vedere multitudinea atribuțiilor Președintelui Republicii Moldova, puterea politică, care, potrivit conceptului suveranității naționale, aparține poporului, se exercită permanent, fără întrerupere, deoarece puterea are un caracter unitar, inalienabil și indivizibil. Pornind de la acest raționament, conducerea statului este o activitate neîntreruptă, chiar dacă în unele situații atribuțiile de asigurare a funcționării normale a mecanismelor statului pot trece de la Președintele statului la alte persoane oficiale: Președintele Parlamentului sau Prim-ministru.

Vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova este perioada de timp care începe din momentul încetării mandatului Președintelui pînă la alegerea noului Președinte.

Referitor la cazul concret, care a determinat sesizarea, Curtea remarcă faptul că Președintele Republicii Moldova a prezentat cererea de demisie la 11 septembrie 2009, în ultima zi de lucru a săptămîinii. Prezentarea demisiei din funcția de Președinte fără specificarea termenului încetării atribuțiilor are drept consecință declararea vacanței funcției.

Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova. Interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova este o situație sau o perioadă de timp, în care Președintele Parlamentului sau, după caz, Primul-ministru exercită provizoriu funcția de Președinte al Republicii Moldova, pînă la alegerea, în corespundere cu art.78, art.79 și art.90 din Constituție, a noului șef de stat. Avînd în vedere faptul că nu

poate exista un vid de putere, interimatul se asigură imediat după ce este declarată vacantă funcția de Președinte.

Avizul Curții Constituționale

Noțiunea de aviz se definește ca o opinie, o apreciere competentă dată de Curtea Constituțională asupra unei probleme aflate în dezbatere în cadrul organului emitent.

Curtea Constituțională observă că în art.135 alin.(1) lit.f) din Constituție se operează cu termenul *constată*, spre deosebire de lit.d) și e) ale aceluiași articol, în care se utilizează cuvântul *confirmă*. Termenul “constată” semnifică stabilirea situației sau stării unui lucru, existenței unui fapt, a unui adevăr etc. Potrivit art.63 al Codului jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională se pronunță asupra circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova prin aviz, și nu prin hotărâre. Dacă Parlamentul, în exercitarea atribuției sale exclusive, declară vacanța funcției de Președinte al Republicii Moldova, atunci se aplică prezumția de legalitate a interimatului acestei funcții pînă la proba contrară, ceea ce ar însemna că doar în cazul în care va constata vicii în procedura instituirii interimatului funcției Curtea Constituțională va menționa acest fapt în aviz.

Astfel, avizul Curții Constituționale, indiferent de faptul că este pronunțat pînă la declararea vacanței funcției sau după declararea vacanței funcției în baza demisiei, comportă caracter consultativ.

4. Președintele Republicii Moldova se alege de către Parlament pentru un mandat de 4 ani. Potrivit Constituției, poate fi ales Președinte al Republicii Moldova cetățeanul cu drept de vot care are 40 de ani împliniți, a locuit sau locuiește permanent pe teritoriul Republicii Moldova nu mai puțin de 10 ani și posedă limba de stat.

Curtea relevă că pentru Președintele Parlamentului sau Prim-ministru Constituția nu prevede astfel de cerințe. Potrivit Constituției, în calitate de Președinte al Parlamentului poate fi ales orice deputat, cu majoritatea voturilor deputaților aleși, care la momentul respectiv corespunde cerințelor reglementate de legislația electorală și legislația privind organizarea și funcționarea Parlamentului Republicii Moldova. Candidatura pentru funcția de Prim-ministru este desemnată de către Președintele Republicii Moldova, după consultarea fracțiunilor parlamentare.

Avînd în vedere faptul că funcția de Președinte interimar al Republicii Moldova este o funcție provizorie, cerințele pentru alegerea Președintelui Republicii Moldova și asigurarea interimatului funcției de Președinte al Republicii Moldova sînt diferite. Afirmatia este susținută și de faptul că funcția de Președinte interimar poate fi deținută, în ordine, fie de Președintele Parlamentului, fie de Primul-ministru. În cazul săvîrșirii unor fapte grave, prin care încalcă prevederile Constituției, Președintele interimar poate fi demis din funcție.

Pentru considerentele expuse, conducîndu-se după art.135 alin.(1) lit.b) din Constituție, art.26 din Legea cu privire la Curtea Constituțională și art.62 lit.b) și art.70 alin.(2) din Codul jurisdicției constituționale, Curtea Constituțională

HOTĂRĂȘTE:

1. În cazul constatării circumstanțelor care justifică interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova în legătură cu demisia avizul Curții Constituționale comportă caracter consultativ.

2. Dacă în cererea de demisie Președintele Republicii Moldova indică data și ora încetării exercitării atribuțiilor sale, avizul Curții Constituționale va avea un caracter consultativ a priori și va fi pronunțat înainte de declararea de către Parlament a vacanței funcției de Președinte al Republicii Moldova. În cazul în care în cererea de demisie Președintele Republicii Moldova nu concretizează data și ora încetării exercitării atribuțiilor sale, după declararea de către Parlament a vacanței funcției de Președinte, Curtea Constituțională, printr-un aviz consultativ posterior, va constata lipsa sau prezența unor vicii în procedura de instituire a interimatului funcției.

3. Pentru asigurarea continuității puterii în stat, interimatul funcției de Președinte al Republicii Moldova survine din momentul declarării vacanței funcției și este exercitat de către Președintele Parlamentului sau, în ordine, de către Primul-ministru.

4. Funcția de Președinte interimar al Republicii Moldova (exercitată de Președintele Parlamentului sau Prim-ministru) este o funcție provizorie și nu este necesar ca Președintele interimar să corespundă cerințelor speciale prevăzute pentru candidatul la funcția de Președinte al Republicii Moldova.

5. Prezentă hotărâre este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

PREȘEDINTELE ȘEDINȚEI

Elena SAFALERU

Chișinău, 27 octombrie 2009.

Nr.18.